

maals Vugge. Nutildags er det der selv; det er næsten voxet os over Hovedet, og om at afskaffe, for at løse det, drejer det sig ikke mere. Nutildags gjælder det at organisere. Derhos er det af en ejendommelig Konstitution, som en Mimose; for raa, voldsomme Hænder viger det forfærdet tilbage. Vedvarende social Fred, ensartet politisk Regeringsmagt, de arbejdende Klassers faste, tillidsfulde Tilslutning til denne Magt, store Forarbejder og Anstalter, der danne en Række af Kombinationer, og kun kunne træffes i Ro, med Orden og Energi, — det er Forbedingelserne for det sociale Spørgsmaals Løsning. De udelukke i samme Grad en løs Statsmagt, en turbulent Arbejderbefolkning og «Karlsbader Beslutninger». . . . Naar «Konservativ» betyder Konserveringen af raaddent Snavs — hvad enten dette nu kaldes liberalt eller illiberalt — saa er der ikke noget mere Antikonservativt end det sociale Spørgsmaal. Men hvis «Konservativ» betyder at styrke den monarkiske Statsmagt, det fredelige Reformarbejde, Udsoningen af de sociale Klasser under det straalende *suum cuique's* Ægide og Norm, — saa er der ikke noget mere Konservativt end det sociale Spørgsmaal.»

Schleswig-Holstein, seine Wohlfahrtsbestrebungen und gemeinnützigen Einrichtungen. Im Auftragen des schleswig-holsteinischen Lokalkomités für die Allgemeine Deutsche Ausstellung auf dem Gebiete der Hygiene und des Rettungswesens zu Berlin 1882, herausgegeben von P. Chr. Hansen. Kiel, 1882. Universitäts-Buchhandlung. (710 S.)

Som Titlen udsiger, er dette omfangsrige Værk en paa den berlinske Udstilling for Sundheds- og Redningsvæsen fremlagt Beretning, — eller rettere en Samling af Beretninger om de Forhold, der berøre Sundheds- og Rednings-

væsenets Omraade, naturligvis kun forsaavidt de angaa den betegnede Landsdel.

Værket aabnes med en væsenlig statistisk Indledning om Befolkningsforhold og økonomiske Forhold, først i Slesvig og Holsten i Almindelighed, dernæst specielt i de tre vigtigste Byer: Altona, Kiel og Flensborg. Denne Indledning strækker sig fra S. 1—42. Dernæst kommer en almindelig Del (S. 43—201) indeholdende Beretninger om Jord-Miliorationer, Digevæsen, Renovationsvæsenet i Byerne, den offentlige Vandforsyning og Belysning, de offentlige Badeindretninger, Brand-, Hagel- og Kreaturassurance, Brandvæsenet, Dyrebeskyttelsesbestræbelserne, Kysternes nautiske Beskyttelse, Redning af Skibbrudne, Beskyttelse mod Lynnedslag og imod Forfalskning af Næringsmidler. Den derpaa følgende specielle Del (S. 202—710) bringer en større Samling af Beretninger om filantropiske Indretninger og Indretninger sigtende til at fremme Almenvellet, saasom om Krybber og Børneasylter samt Børnehaver, Almueskolevæsenet, Skolesparekasser, Feriekolonier, Arbejdsskoler og Husfidsanstalter, Anstalter for forsømte Børn, for Døvstumme, Blinde og Idioter, Skoler for industrielle Arbejdere, for Landbrugere og Søfolk, Folkebibliotheker, Gymnastikvæsenet, Arbejder- og Fabrikforhold, Arbejderdannelsesforeninger, Hjelpekasse- og Understøttelsesvæsenet, «Kaiser Wilhelms-Spende», Arbejder-Kooperationen, de industrielle Korporationer, Sparekassevæsenet, Hospitals- og Sygevæsen, Fattigvæsen, milde Stiftelser, Kvindeforeninger, offentlige Haver, Foreninger mod Tiggeri og Vagabondage, Forbedringsanstalter, Omsorgen for løsladte Fanger, Foreninger til Pleje af saarede Soldater etc. etc. Disse Beretninger skyldes et halvt hundrede forskjellige Forfattere. Deres Omfang og Værd er ganske vist meget ulige, men det kan siges, at Bogens Redaktør, Hr. P. Chr. Hansen, Handelskammersekretær i Kiel, har, idet han henvendte sig til de i de enkelte Spørgsmaal specielt sagkyndige Mænd, faact samlet et særdeles betydeligt Stof, der indeholder meget, som ogsaa i videre Kredse vil læses med Interesse.

Naturligvis kunne vi ikke her referere Indholdet eller gjøre Uddrag af de næsten hundrede højst forskjelligartede Beretninger, som Bogen indeholder. Kun nogle ganske faa Punkter af Befolkningsstatistiken skulle vi her anføre.

Befolkningens Størrelse i Slesvig og Holsten var ved den sidste Folketælling d. 1. Decbr. 1880 1,127,000 Indb. med 342 □ Mile, altsaa knap 3800 Indb. pr. □ Mil. Siden Aarhundredets Begyndelse er Befolkningen hvert Aar taget til paa gjennemsnitlig omtr. 0,78 pCt., men i forskjellige Tidsrum har Tilvæksten været meget forskjellig. Her, som andetsteds skyldes Befolkningstilvæksten navnlig Byerne, og atter især de større. Forholdet var saaledes:

i 1803 udgj. Byernes og Flækkernes Befolkn.	24 pCt.
- — — Landets	— 76 —
- 1880 — Byernes og Flækkernes	— 35 —
- — — Landets	— 65 —

I Fordelingen mellem de to Kjøen er der det usædvanlige Forhold, at Kvindekjønnen er i Minoritet: i 1871 var der endnu næsten $\frac{1}{2}$ pCt. og i 1875 omtrent $\frac{1}{4}$ pCt. flere Kvinder end Mænd; men i 1880 havde Forholdet forandret sig saaledes, at der ligeoverfor 564,900 Mænd kun stod 562,200 Kvinder.

I Slesvig ere ifølge Folketællingen af 1880 de største Byer

Flensborg.....	30,956 Indv.
Slesvig.....	15,446 —
Haderslev.....	8,056 —
Husum.....	6,267 —
Aabenraa.....	6,215 —
Sønderborg.....	5,863 —
Eckernförde.....	5,321 —

Tønder, Tønning, Kappeln, Frederiksstad og Garding havde fra 3,600 til 1,870 Indv.

I Holsten have følgende sex Byer over 10,000 Indv., nemlig:

Altona.....	91,047	Indv.
Kiel.....	43,594	—
Wandsbøk.....	16,138	—
Ottensen.....	15,375	—
Ratzeburg.....	12,198	—
Neumünster.....	11,623	—

Nærmest efter disse Byer kommer Itzehoe (9,850), Elms-horn (7,956), Heide (7,485), Glückstadt (5,567), Segeberg (5,007) osv.

I Indledningsafsnittet ville vi forøvrigt fremhæve de tre Kapitler om Altonas, Kiels og Flensborgs økonomiske Udvikling som særligt interessante.

Luigi Cossa, Primi elementi di scienza delle finanze.
Terza edizione notevolmente corretta ed accresciuta.
Milano, Ulr. Hoepli. 1882. (200 S.)

Om denne tredje, betydeligt forøgede og forbedrede Udgave af Professor Cossas Finansvidenskab kunne vi ud-tale os ligesaa anerkjendende som om de tidligere af os anmeldte Arbejder af den ansete italienske Nationaløkonom. (Jfr. Nationaløk. Tidsskr. XVII, 369—71). Det er, som Titlen udsiger, Finansvidenskabens «første Elementer», Bogen meddeler. De meddeles i en stærkt kondenseret Form, men med megen Klarhed. Bogen afhjælper et Savn i den finansvidenskabelige Literatur, og i højere Grad, mene vi, end Forfatterens tilsvarende «Primi elementi di economia politica» gjorde det for Nationaløkonomiens Vedkommende. Paa samme Maade som dette sidstnævnte Værk i sit Slutningsafsnit gav en methodisk ordnet nationaløkonomisk Bibliografi, meddeles der nu her en finansvidenskabelig Bibliografi, der betegner en anerkjendelsesværdig Forøgelse af den ny Udgave ligeoverfor de ældre.

A. P.-St.